

خودسازی و تربیت نفس در آیات و روایات اسلامی

(مجموعه مقالات)

www.ketab.ir

به کوشش رضا وطن دوست

سرشناسه: وطن دوست، رضا، ۱۳۳۹ -
عنوان و نام پدیدآور: خودسازی و تربیت نفس در آموزه های اسلامی (مجموعه مقالات) / به کوشش رضا وطن دوست.
مشخصات نشر: مشهد: بنیاد پژوهش های اسلامی، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری: ۲۱۲ ص، ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۶-۳۸۹-۲.

وضعیت فهرست نویسی: فیبا.
موضوع: خودسازی -- جنبه های مذهبی -- اسلام -- مقاله ها و خطابه ها.
موضوع: اخلاق اسلامی -- مقاله ها و خطابه ها.
شناسه افزوده: بنیاد پژوهش های اسلامی.
رده دیویی: ۲۹۷ / ۶۳.
رده کنگره: BP ۲۵۰.
شماره کتابشناسی ملی: ۵۹۲۷۴۰۲.

www.ketab.ir

خودسازی و تربیت نفس در آموزه های اسلامی (مجموعه مقالات)

به کوشش: رضا وطن دوست

ویراستار: محمود نظری پور

نمونه خوان: مصطفی جلیلیان مصلحی

صفحه آرا: علی برهانی

طرح جلد: نیما نقوی

چاپ اول ۱۳۹۸ / ۲۰۰ نسخه، رقعی / بها: ۳۸۵۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی، مشهد: صندوق پستی ۳۶۶-۹۱۷۳۵

تلفن و دورنگار واحد فروش بنیاد پژوهش های اسلامی: ۰۵۱-۳۲۲۳۰۸۰۳

www.islamic-rf.ir

info@islamic-rf.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

سخن ناشر ۵

مقدمه ۷

واکاوی اهداف تربیت نفس در آموزه‌های اسلامی

♦ دکتر روح‌الله زبلی ۱۵

ابعاد مواجهه انسان با خود با تأکید بر مواجهه شناختی

♦ محمد تقی سبجانی نیا ♦ حسین طاهری وحدتی ۴۵

نقش الگوپذیری در تربیت نفس

♦ محمد علی فکوری ۸۰

تربیت نفس گامی به سوی تعادل شخصیت

♦ رضا وطن دوست ♦ محمود نظری پور ۱۲۰

بررسی پارادوکس تکریم نفس و مبارزه با آن در علم اخلاق

♦ رضا وطن دوست ۱۴۸

الگوی خودتربیتی در مثنوی معنوی با تأکید بر کرامت نفس

♦ رخساره قصوری درگاهی ♦ فاطمه موحدی پارسا ۱۷۵

سخن ناشر

عن عبدالسلام بن صالح الهروي قال: سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ عَلِيَّ بْنَ مُوسَى الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: رَجِمَ اللَّهُ عَبْدًا أَحْيَا أَمَرْنَا. فَقُلْتُ لَهُ وَكَيْفَ يُحْيِي أَمْرَكُمْ؟ قَالَ: يَتَعَلَّمُ عُلُومَنَا وَيُعَلِّمُهَا النَّاسَ، فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا^۱.

حمد و سپاس بی حد خداوند بزرگ و دانا را سزد که غایت آفرینش انسان را معرفت و عبودیت ذات مقدس خود قرار داد و فرمود: «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِي»^۲. درود بر پیامبران الهی به ویژه حضرت خاتم انبیا محمد مصطفی ﷺ که با تزکیه و تعلیم کتاب و حکمت، زمینه ساز تحقق این هدف متعالی شدند و سلام بر امامان معصوم ﷺ، به خصوص عالم آل محمد ﷺ، حضرت امام علی بن موسی الرضا ﷺ که ستارگان پرفروغ آسمان معرفت و عبودیت اند و راهنمایان بشر در صراط مستقیم معرفت و بندگی، و رحمت خدا بر عالمان و پژوهشگرانی که در طول تاریخ با فراگیری و نشر علوم و معارف اسلامی، به احیای امرامامت و ولایت پرداخته و مردم را با زیبایی های فرهنگ اصیل اهل بیت ﷺ آشنا ساخته اند.

بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی بر اساس نگاه ژرف تولیت فقید این

۱. عیون اخبار الرضا، ج ۱، ص ۳۰۷؛ از امام رضا ﷺ شنیدم که می فرمود: خدا رحمت کند کسی که امر ما را زنده کند. عرض کردم: امر شما را چگونه زنده کند؟ فرمود: علوم ما را فراگیرد و به مردم بیاموزد، که اگر مردم زیبایی های کلام ما را بدانند از ما پیروی خواهند کرد.
۲. ذاریات (۵۱): ۵۶؛ «و جن وانس را نیا فریدم مگر برای آنکه مرا بپرستند».

استان ملک پاسبان در سال ۱۳۶۳ به دستور معظم له تأسیس شد و با الهام از منویات رهبر کبیر انقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی ره و دیدگاه‌های حکیمانه خلف صالح ایشان، مقام معظم رهبری، حضرت آیه الله العظمی خامنه‌ای مدظله العالی، و رهنمودهای تولیت معزز، با تشکیل گروه‌های پژوهشی و استفاده از نخبگان حوزه و دانشگاه، در راستای تأمین نیازهای فرهنگی جامعه و نظام اسلامی و نسل جوان و زائران بارگاه منور رضوی، به پژوهش و نشر علوم و معارف اسلامی نبوی و سیره اهل بیت عصمت علیهم السلام پرداخته و به فضل الهی به توفیقات ارزنده‌ای دست یافته است.

نیل به فلاح و رستگاری آرزویی همگانی است و بشر برای به دست آوردن آن بسیار کوشش می‌کند. شریعت مقدس اسلام که هدایت جامعه بشری را مهم‌ترین و محوری‌ترین رسالت خود می‌داند، برای دسترسی به آن، راهکارهای متعدد و مؤثری ارائه کرده است، اما چون طریق نفس کوتاه‌ترین و نتیجه‌بخش‌ترین راه دستیابی انسان به سعادت و رستگاری است، به پیمودن این راه بیشتر رهنمون شده و فلاح و رستگاری آدمیان را در گرو خودسازی و تربیت نفس معرفی کرده است: ﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا﴾. از این رو، خودسازی را که به رستگاری انسان می‌انجامد، از بزرگ‌ترین هدف‌های پیامبر خدا صلی الله علیه و آله دانسته است: ﴿إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ﴾.

این ضرورت انکارناپذیر، گروه اخلاق و تربیت اسلامی بنیاد پژوهش‌های اسلامی را بر آن داشت تا از اندیشمندان حوزه و دانشگاه بخواهد با موضوع «خودسازی و تربیت نفس» مقالاتی علمی و کاربردی تدوین کنند. کتاب حاضر، فراهم آمده از مقالات ارزشمند این استادان بزرگوار است که با تقدیر و سپاس از یکایک آنان و نیز قدردانی از اعضای گروه، به ویژه مدیریت محترم آن، این مجموعه گران سنگ را به خوانندگان گرامی پیشکش می‌کنیم.

بنیاد پژوهش‌های اسلامی
آستان قدس رضوی